

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

נשא

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, ניו

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ואחת לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

לזכות

הו"ח ר' רפאל יואל וזוגתו מרת חי' רחל

ומשפחתם שיחיו

זימערמאן

בשורת הגאולה

פנימיות התורה שנתגלתה בתורת החסידות, מעין ודוגמא ו"טעמה" מתורתו של משיח ("טועמי' חיים זכו"16), שלכן עי"ז מזרזים וממהרים ופועלים ביאת דוד מלכא משיחא"י.

(משיחות ש"פ נשא, י"ב סיון תנש"א)

(16) ראה לקריש חי' ע' 173. רש"י.

(17) אגה"ק דהבעש"ט — כשי"ט בתחילתו.

נשא

— "אחד יולדת שנים", "יולדת לשתי שנים יולדת בכל שנה"10).

פארוואס איז רש"י משנה"י פון די אלע ערטער און קלייבט אויס צוויי ענינים" — "אם היתה יולדת בצער תלד בריוח .. שחורים יולדת לבנים"11?

[ולהוסיף ולהעיר — אז אויך דער רמב"ם" ברענגט בלויז צוויי פון די

בשאר המקומות). אלא שצ"ק, דהו"ל לרש"י לכתוב הכלל (כעורים .. נאים) ולא הפרט (שחורים .. לבנים). וראה לקמן הערה 41.

(9) ספרי, ברכות, ירושלמי, תוספתא ובמדב"ר (שם, כה).

(10) במדב"ר שם.

(11) להעיר ג"כ משינוי לשון רש"י, תלד בריוח" — דלא כבכל מקומות הנ"ל, "יולדת", וכלי רש"י עצמו, שחורים יולדת לבנים". וראה לקמן הערה 39.

(12) בדפוס שני דרש"י מביא גם, קצרים יולדת ארוכים". ובשני כת"י רש"י (שתח"י) מביא, נקבות תלד (יולדת) זכרים.

(13) ולהעיר, שגם במדב"ר (שם, מא) מביא רק "יולדת בצער יולדת בריוח יולדת כעורים יולדת לבנים" (אלא שמקדים, שאם היתה עקרה שהיא נפקדת).

(14) הל' סוטה פ"ב ה"י. ולהעיר, שלהלן (פ"ג הכ"ב) כתב: ה"ז מתחזקת ופני' מזהירות ואם ה' בה חולי יסור ותתעבר ותלד זכר (ורק אח"כ מביא דרשת חז"ל שהביא בפ"ב שם — ובשינוי לשון) ואם

(*) בהעמקת הברייתא. ונשמט שם, נקבות יולדת זכרים" — משאי"כ בגמ' שם לפני' הועתקו ד' הדברים שבסוטה שם. וראה דק"ס שם. ועוד, ואכ"מ.

(*) בכת"י רש"י אחדים שתח"י — תלד .. תלד" (וכ"ה ברמב"ם שבהערה 14), ובכת"י אחדים — "יולדת .. יולדת". אבל בדפוס ראשון, שני ודפוסים הנפוצים הוא כבפנים.

א. בסיום פרשת סוטה זאגט דער פסוקי, "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע". די ווערטער, ונזרעה זרע" טייטשט רש"י (נאכדעם ווי ער איז מפרש, ונקתה — ממים המאירים כו", כדלקמן סעיף ג) "אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים".

איז לכאורה תמוה: דער מקור פון דעם פירוש איז אין ספרי, גמרא (מס' סוטה) ותוספתא (ועד"ז) — אין ירו' שלמי' און תנחומא? — און איז די אלע ערטער ברענגען זיך נאך עניני ברכה — "נקבות יולדת זכרים קצרים יולדת ארוכים" (און איז עטלעכע ערטער (אויך"*)

(1) פרשתנו ה, כח.

(2) על אחר. וראה גם במדב"ר פרשתנו פ"ט, כה [אבל ידועה השקו"ט האם ראה רש"י הבמדב"ר כמו שהוא סדור לפנינו].

(3) כו, א. וכן בברכות לא, ב (וראה לקמן שוה"ג להערה 9).

(4) סוטה פ"ב, ד.

(5) אלא שבירושלמי ותנחומא (וכן במדב"ר שם, מא) מצרף שתי הדיעות (דרע"ק ור"י בסוטה ברכות) וספרי שם: יחד: אם היתה עקרת נפקדת יולדת בצער כו'.

כן להעיר, שבירושלמי (וכן במדב"ר) שם נלמד מהיתור, "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא" (אבל בירוש' שם ממשך: ולית ל" לר"ש ונקתה ונזרעה זרע). ובתוספתא שם: מה ת"ל ואם לא נטמאה האשה. ובתנחומא שם: שנאמר ואם לא נטמאה האשה ונז' (ובתנחומא באבער (שם א) הועתק כל הכתוב). ואכ"מ.

(6) סוטה פ"ג ה"ד.

(7) פרשתנו א.

(8) אבל זה שבירושלמי, תוספתא ותנחומא שם מפרט, כאורים (כעורים) יולדת נאים שחורים יולדת לבנים" — י"ל דרש"י לא הוצרך לפרט שניהם מאחר שתוכנם חד הוא (ובפשטות זהו הטעם שלא נפרטו

וועט האבן קינדער²⁰, נאָר) אַז „תלד בריוח . . יולדת לבנים“?

אין גמרא²¹ (וספרי²²) ברענגט זיך אַ פלוגתא צווישן ר' עקיבא ור' ישמעאל: ר' עקיבא זאגט „ונקתה ונזרעה זרע שאם היתה עקרה נפקדת“, זאגט אויף דעם ר' ישמעאל „אם כן יסתרו כל הע-קרות ויפקדו כו' איכ מה תיל ונקתה ונזרעה זרע שאם היתה יולדת בצער וכו'“. זאגן מפרשים²³, אַז רש"י לערנט ניט ווי רע"ק „שאם היתה עקרה נפ-קדת“ מצד דער קשיא פון ר' ישמעאל „אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו“, און דערפאר נעמט ער אַז דעם פירוש פון ר' ישמעאל.

אבער לכאורה איז אַ דוחק (גדול) צו זאגן אַז דאָס איז טעמו של רש"י (וואָס ער נעמט אַז דעם פירוש פון ר' יש-מעאל) — וואָרום:

(א) די שאלה „אם כן יסתרו כל הע-קרות ויפקדו“ איז ניט אזוי שווער (עכ"פּ — אין דרך הפשט), ווייל: (א) סתירה אליין איז ניט מספיק אַז זי זאל נפקד ווערן, נאָר עס מוז זיין דוקא לאחרי קינוי הבעל²⁴. (ב) ובעצם הענין — וואָס איז דער גרויסער „געוואָלד“ אויב אַז

ענינים (אָבער ניט די זעלבע צוויי וואָס רש"י ברענגט, נאָר) „שאם היתה יולדת בצער תלד בריוח ה' דרכה לילד נקבות תלד זכרים“²⁵.

דאָרף מען זאָגן, אַז ע"ד הפשט — ענינו של פרש"י על התורה (אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא²⁶) — קען מען מדייק זיין פון פסוק נאָר די צוויי ברכות, וואָס ער ברענגט.

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם התמי?

דער פירוש הפשוט פון „ונזרעה זרע“ איז — אַז אויב „טהורה היא“ וועט זי (ניט נאָר ניט האָבן דעם עונש פון „צבתה בטנה ונפלה ירכה“²⁷, נאָר זי וועט) האָבן קינדער. און אזוי לערנען טאָקע כמה פשטנים²⁸, אַז „יתני לה השם זרע בשכר הקלון שאירע לה“.

ווי קומט עס, אַז רש"י — וואָס ענינו איז לפרש פשוטו של מקרא, כנ"ל — טייטשט „ונזרעה זרע“ (ניט — אַז זי

ה' דרכה לילד בקושי תלד במהרה ה' דרכה לילד נקבות תלד זכרים. ואכ"מ.

ובתיב"ע פרשתנו עה"פ (ותיפוק זכיא נזויה מנהר — ראה פי' יונתן) . . ותתעבר כבר דכר, וראה זהר פרשתנו ככד, א: דמתעברא בברא דכר (וראה רע"מ שם, ב. זהר שם ככה, ריש ע"ב).

15) אלא שיל שכן היתה גירסת הרמב"ם בש"ס סוטה שם (ראה מס' סוטה עם שינויי נוסחאות כו' (ירושלים תשל"ט) שכ"ה בכמה כת"י ועוד).

16) פרש"י בראשית ג, ח. שם, כד. ועוד.

17) פרשתנו שם, כו (ועד"ז שם, כא"כב). וראה הערה 20.

18) רשב"ם, ראב"ע ועוד. וראה במדב"ר (שם, כה) כד' הוא הצער שינתן לה בנים כו' (אלא שממשיך „שאם היתה עקרה כו'“ — ראה לקמן בפנים בסוף הסעיף). זהר שבסוף הערה 14. מדרש הגדול פרשתנו עה"פ. ועוד.

19) ל' הראב"ע.

20) ולהעיר, שלפי פירוש זה מובן בפשטות ההמשך ד. ונקתה (ממים המאריס) ונזרעה זרע' — ראה רא"ם שהובא לקמן סי' — דלא זו כלבד ש. ונקתה, שלא תענש ב. צבתה בטנה ונפלה ירכה' (שבית הרחם מתקלקל. חזקוני) — אלא „ונזרעה זרע“.

21) סוטה שם (ובברכות שם — מוחלפת השיטה).

22) שם. — ובמדב"ר שם בשם רא"ר יהושע.

23) ס' זכרון. ועוד.

24) פרשתנו שם, יד ובפרש"י — וזה אינו תלוי בהאשה (ובמשנה ריש סוטה שקינוי צ"ל בפני שני עדים. אלא שבפרש"י עה"ת לא הובא זה רק לענין סתירה — שם, יג).

נפלאות¹⁰ — מתחיל מה „נפלאות“ שכבר ראו (נוסף על אלה שיראו בעתיד, „אראנו“) בפועל ובגלוי לעיני כל העמים בשנה זו, שבהם נתקיימו דברי הילקוט שמעוני¹¹: „שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה, מלך פרס כו' מלך ערבי כו', ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתיראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם“, ומאז (ובפרט בחודש ניסן, חודש הגאולה) עומדים כבר „בשעה שמלך המשיח בא („הנה זה בא“) . . ומשמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם“.

... והמעשה הוא העיקר¹²:

כיון שיום השבת שלאחרי זמן מ"ת, פרשת נשא, דשנת אראנו נפלאות, הוא הזמן הכי מוכשר ומסוגל להתגלות ד, תורה חדשה מאתי תצא¹³ — מובן שההוראה למעשה בפועל שהזמן גרמא היא בהכנה (מעין ודוגמא ומביאה בפועל ממש) לקיום היעוד „תורה חדשה מאתי תצא“.

ובפשטות — התחדשות והוספה בלימוד התורה מתוך חיות ותענוג עד שמחדש חידושים בתורה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע להפעולה על הזולת, „העמידו תלמידים הרבה“¹⁴, כידוע ש„כל איש ישראל יכול לגלות תעלומות חכמה ולחדש שכל חדש בתורה, הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר, כפי בחי' שרש נשמתו, ומחוייב בדבר“¹⁵, כולל ובמיוחד — התחדשות והוספה בלימוד והפצת

10) מיכה ז, טו.

11) ישע' רמז תצט.

12) אבות פ"א מ"ז (בגימט' טוב) — שלומדים בשבת זה.

13) ראה ישע' נא, ד: „כי תורה מאתי תצא“, ובויק"ר פ"ג, ג: „תורה חדשה מאתי

תצא, חידוש תורה מאתי תצא“. — נתבאר בארוכה בשיחת יום ב' דחג השבועות (סה"ש ה'תשנ"א ע' 566 ואילך).

14) אבות פ"א מ"א.

15) תניא אגה"ק סכ"ז (קמה, א).

בה.

מדובר כמ"פ שע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות אחרית הימים (נוסף על ההודעה הכללית בזמן הגמרא ש"כלו כל הקיצין"), דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כפי שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — בקשר ובשייכות להכרזתו הידועה, "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"²² — שבימיו (לפני עשרות שנים) סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק "לצחצח הכפתורים"²³ ולעמוד הכן לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחר ריבוי העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מאז ועד עתה, כולל ובמיוחד השלימות דארבעים שנה (לאחרי הסתלקותו) ש"קאי איניש אדעת' דרביי"²⁴, "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁵ — בודאי ובודאי שסיימו גם "לצחצח הכפתורים", ועומדים הכן לקבלת פני משיח צדקנו.

וענין זה מודגש ביותר וביותר בשנה זו — שנת ה'תשנ"א, שסימנה מרומז בפסוק²⁶ "תנשא מלכותו" (דקאי על דוד ושלמה²⁷, שמלך המשיח הוא מזרעם²⁸) בכל העולם כולו, והר"ת שלה "הי' תהי' שנת אראנו נפלאות", "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו

אשה כשרה, אן עקרה (אדער אפילו מער ווי איין עקרה) וועט דאס טאן²⁹ בכדי צו נפקד ווערן בזרעא חייא וקיימא?

(ב) לאידך: די זעלבע שאלה קען מען פרעגן אויף ר' ישמעאל (ווי תוס'³⁰ פרעגט און בלייבט ביי א קשיא) "יסתרו כל יולדות בצער וילדו בריוח" (און ווי מפרשים זיינען אין דעם מפלפל).

(ג) די קשיא פון ר' ישמעאל איז, אם כן — דוקא אויף (לויט) פירוש ר' עקיבא, "שאם היתה עקרה נפקדת", ד.ה. אז די ברכה "ונזרעה זרע" איז געזאגט געווארן (לויט רע"ק) בשייכות צו אן עקרה — בעת אז די תמי' אויף פירש'י איז — (התורה על הרוכב תדבר) פאר- וואס איז ער נישט מפרש אז "ונזרעה זרע" רעדט וועגן רוב נשים, אן אשה הראוי' לילד³¹ — אז אין שכר פון איר קלון "יתן לה השם זרע" (וכמובן בפשטות, אז אויך אן אשה וואס האט שוין קינדער, איז (נאך) א קינד א ברכה הכי גדולה³²).

ג. אויך דארף מען פארשטיין די הת- חלה פון לשון רש"י (אויף "ונקתה"), וז"ל "ונקתה, ממנים המאמרים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה כו'" — דל- כאורה: מאי קמ"ל אז "ונקתה" מיינט

"ממים המאמרים"? ס'איז דאך מובן מאליו, אז דאס איז דער פירוש הפשוט פון "ונקתה", וכמפורש פריער אין דער שבועה וואס דער כהן איז איר משיבוע "ואם" לא שטית גוי הנקי ממי המרים המאמרים האלה!"

דער רא"ם לערנט, אז רש"י בא- ווארנט דערמיט: מ'זאל נישט מיינען אז "ונקתה" איז א הקדמה צו "ונזרעה זרע" (ווי עס איז משמע פון פשטות לשון הפסוק, אז "ונזרעה זרע" איז א תוצאה פון "ונקתה"), און דער פשט פון פסוק איז "ונקתה מדברים המונעים הלידה ובזה ונזרעה זרע"³³ — איז דאס רש"י שולל און זאגט, אז "ונקתה" מיינט "מהמים המאמרים שהוא ענין הצלחה מצביית הבטן ומנפילת הירך" און "ונזרעה זרע עניין לעצמו".

אבער לכאורה צ"ע בזה:

(א) ווי פאסט דער לשון "ונקתה" אויף "דברים המונעים הלידה" (וועלכע זי האט געהאט פון פריער)? דער פסוק האט געדארפט זאגן "ונרפאה" וכיו"ב.

(ב) ועוד ועיקר: ווי קען גאר זיין א קס"ד צו טייטשן "ונקתה מדברים המונעים הלידה" — וואס לפ"ז וועט אויס- קומען, אז דאס וואס ס'איז מפורש פריער בדברי הכהן "הנקי ממי המרים המאמרים האלה" ווערט אפילו נישט דערמאנט וואו דער פסוק רעדט וועגן קיום הדבר בפועל!

עד"ז איז קשה לויט דעם תירוץ פון גו"א, אז רש"י איז אויסן צו באווארע- נען מ'זאל נישט טייטשן "ונקתה" — מן העונש³⁴ כמו ונקת³⁵ האיש מעון —

(29) ה. יט.

(30) ראה זהר שהובא לקמן הערה 34.

(31) ראה ספורנו כאן. מלבי"ם. ועוד.

(32) לקמן פסוק לא.

(1) סנהדרין צז, ב.

(2) "קול קורא" בהקריאה והקדושה דשנת תש"א-ג (אג"ק שלו ח"ה ע' שסא ואילך).

שעז ואילך. תח ואילך. ח"ז ע' תל ואילך. ועוד.

(3) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(4) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(5) ע"ז ה, ריש ע"ב.

(6) תבוא כט, ג.

(7) בלק כד, ז.

(8) פרש"י עה"פ.

(9) סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שסב. פיה"מ ר"פ חלק יסוד ה"ב. אגרת תימן.

און דער „ריוח“ ו„לבנים“ הויבט זיך אן נאך לפני הגאולה, אין די לעצטע רגעים פון גלות⁵¹.

— כימי צאתך מארץ מצרים⁵², וואס נאך זייענדיק אין מצרים לפני הגאולה

(59) הנהגה של חסדים המגולים דוקא.

ואף שישורי הגלות הם בכדי לברר ולזכך את בני — הרי הקביה „יכול לתקן שלא עיי יסורים וזהו שאנו מבקשים מחוק ברחמיך הרבים אבל לא עיי יסורים כו“ כי הוא כל יכול“ (אזהרת מסעי ע' א'שצא). וראה ס' השיחות תשי"ד ע' 15.
(60) מיכה ז, טו.

(61) ר"ה יא, רע"א.

(62) בא י, כג.

(63) ישעיה ל, טו. וראה אזהרת בא ס"ע שה ואל"ך.

המשך וככה תרלי"ז בסופו.

ביאורים לפרקי אבות

ויש נוהגין כך כל שבתות הקיץ

המפרשים כתבו שנוהגים לומר פרקי אבות בין פסח לעצרת בתור הכנה לקבלת התורה בחג השבועות. ויש לומר, שזהו גם אחד הטעמים לאמירת פרקי אבות בכל שבתות הקיץ, לאחר חג השבועות, כדי להתכונן לקבלת התורה.

דהנה ידוע שבכל יום צריך להיות מתן תורה מחדש, „בכל יום יהיו בעיניך חדשים“⁴⁷, וכמודגש בברכת התורה — „נותן התורה“ לשון הווה; הרי שגם לאחר קבלת התורה בחג השבועות יכולה וצריכה להיות הוספה במתן תורה. והוספה זו צריכה להיות הן לגבי האדם הלומד, שהלימוד יהי' באימה וביראה, כאילו קבלה היום מסיני⁴⁸, והן לגבי אופן הלימוד, שיתעלה לדרגה נעלית יותר. ובדוגמת רבי זירא, שהתענה ארבעים תעניות שישכח (דרך הלימוד של) תלמוד בבלי ויוכל להתעלות לאופן הלימוד של תלמוד ירושלמי⁴⁹. דוגמה נוספת — העלי' מלימוד התורה שלא לשמה ללימוד לשמה⁵⁰. מובן, איפוא, שיש צורך בהכנה להוספה בקבלת התורה לאחר חג השבועות.

ואף שמטעם האמור יש לומר פרקי אבות בכל שבתות השנה, לא רק בשבתות הקיץ⁵¹ — יש לומר, שמכיון שבימות הגשמים ישנה כבר העבודה של ביטול וקבלת עול, כמאמר רז"ל⁵², „אם שברו הבריות את ערפן מיד מטר יורד“, אין צורך בהכנה שעל ידי אמירת דברי המוסר ומדות טובות שבפרקי אבות.

לפי זה יש לבאר גם את הטעם שאמירת פרקי אבות כל שבתות הקיץ אינה מנהג קבוע לכל ישראל, כי אם „יש נוהגין“ בלבד: מכיון שמנהג זה קשור עם החידוש במתן תורה גם לאחר מתן תורה בחג השבועות, כנ"ל, הרי מובן שבענין זה ישנם חילוקי דרגות, החל מהחילוק הכללי בין „חדשים“ ל„כחדשים“⁵³, כל חד וחד לפום שיעורא דילי, ולכן אין זה מנהג השוה לכל נפש⁵⁴.

(47) רש"י תבוא כו, טז. (48) ראה ברכות כב, א. (49) ב"מ פה, א. (50) כמארז"ל (פסחים ג, ב) לעולם יעסק אדם בתורה כו' אפילו שלא לשמה. (51) להעיר מפורסם אור"ח סרצ"ב, שכתב שנהגו לומר פרק"א „בשבת“ (סתם). (52) תענית ג, א. (53) ראה רש"י ואתחנן ו, ו. (54) משיחת ש"פ נשא תשמ"א — על פי רשימת השומעים בלבד.

ווארום וויבאלד דער פסוק זאגט בפירוש פריער „הנקי ממי המרים המא- ררים האלה“, איז מהיבא תיתי לומר אז דער זעלבער לשון „ונקתה“ בסיום הענין מיינט אז אנדער ענין („מז העונש“)?

ד. וי"ל דעם ביאור בכל זה:

רש"י בפירושו קומט פארענטפערן א שאלה פשוטה אין פסוק: וויבאלד אז ביים משביע זיין די אשה ווערן אויסגע- רעכנט אלע פרטים וועלכע וועלן גע- שען בתוצאה פון שתית „מים המא- ררים“ — סיי „אם לא שכב גוי“ און סיי אויב „שטית תחת אישך“³³ — איז ווי קומט עס אז דערנאך, ווען דער פסוק רעדט וועגן די תוצאות בפועל, ווערט נתוסף א נייער ענין — „ונזרעה זרע“ — וועלכער איז נישט פאראויסגעזאגט אין דער שבועה?

און — אויף צו באווארענען די שאלה איז רש"י מעתיק „ונקתה“ און זאגט „ממים המאדרים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת כו“ — וואס דער- מיט וויל רש"י מדגיש זיין, אז מיט „ונזרעה זרע“ מיינט נישט די תורה צו מוסיף זיין א שכר סתם וואס זי באקומט (מצד דעם קלון וואס זי איז דורכגע- גאנגען), נאר דאס איז א תוצאה ופעולה פון די „מים (המאדרים)“ גופא³⁴. דהיינו, אז נישט נאר וואס די מים וועלן נישט פועל זיין קיין פורעניות (עס וועט פון זיי בטל ווערן דער „מאדרים“), נאר אדרבה — „ולא עוד אלא“ — די מים וועלן נאך פועל זיין אז ענין של ברכה (היפך דמא-

(33) שם, יט.כ.

(34) וראה זהר פרשתנו (קהל, סע"א ואל"ך): אליו מיין עאליו בגווה ואתהפכין מתקין ונקאן גרמה וקיימין בגווה עד דמתעברא . . . הו משפרי . . . ברא שפירא נקי כו' (והיינו שגם ה„נקתה“ הוא פעולת המים). וראה הערה הבאה.

ררים)³⁵, „ונזרעה זרע“³⁶.

און דערפאר לייגט צו רש"י „ונקתה, ממים המאדרים: דאס איז נישט (אזוי) אויף צו שולל זיין אז אנדער פירוש אין „ונקתה“, נאר אויף צו מדגיש זיין ווי דער „ונזרעה זרע“ שלאח"ז איז א תוצאה פון די „מים (המאדרים)“.

עפ"ז קומט אויס, אז דער „ונזרעה זרע“ איז א טייל (והמשך) פון דעם „ונקתה ממים המאדרים“. איז במילא נישט קיין קשיא פארוואס דאס ווערט נישט גע- זאגט פריער ביים משביע זיין די אשה — ווייל דער כהן זאגט דעם ענין נאר באופן כללי — „הנקי ממי המרים גוי“, און דערנאך איז דער פסוק מפרט אז דער „הנקי ממי המרים“ איז כולל אויך דעם פרט³⁷ פון „ונזרעה זרע“.

ה. ע"פ כל זה וועט מען אויך פאר- שטיין פארוואס רש"י איז מפרש „ונזרעה זרע“ — „אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחור- רים יולדת לבנים“:

וויבאלד לויט רש"י איז דער „ונזרעה זרע“ א פעולה פון די „מים המאדרים“, תמורת פעולתם ההפכית אויף דער „אם שטית“, איז מסתבר, אז דער אופן פון דער פעולה לטובה איז בדוגמא צו אופן פעולתם להיפך:

(35) ובפרט שהמים עצמם „קדושים הו' (רש"י פרשתנו ה, יח), ונקראים „מרים“ רק „על שם סופן שהם מרים לה' (רש"י שם. וראה רש"י שם, כד). ולהעיר מזהר ורע"מ פרשתנו (קכד, ב) ד.ונקתה ונזרעה זרע“ הוא דוגמת „וימתקו המים (המרים)“ דמרה (בשלח טו, כג).

(36) להעיר מפרש"י ויצא (ל, טז): המים נעשין כו'.

(37) ובפרט שהפרט ד.ונזרעה זרע“ אינו ענין בשעת מעשה [אלא שאם ה' ענין בפ"ע לגמרי (ולא שייד ל.ונקתה ממים המאדרים)] הו"ל להכנה לפרטו בהשבועה.

כשם ווי ביי דער פעולה ההפכית וואלטן די „מים המאריים“ איר ניט נאָר „מחסר“ געווען מן העולם (כפרשיי⁵¹ „המאריים, המחסרים אותה מן העולם“) — נאָר דוקא אין אַן אופן פון צער און יסורים (וצבתה בטנה ונפלה ירכה).

אזוי אויך די פעולה לברכה פון די „מים“ (ביי „לא שטית“) — איז ניט נאָר אַז זי וועט האָבן קינדער („ונזרעה זרע“), נאָר דער אופן פון „ונזרעה זרע“ איז להיפך פון צער: „אם היתה יולדת בצער תלד בריוח“⁵²; ועד⁵³ — „אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים“ — בניגוד צו דער „שחרות“ הפנים וואָס עס ברענגען די יסורים פון „צבתה בטנה ונפלה ירכה“.

(38) שם, יח.

(39) ועפ"י יומתק הטעם שרשי מדיק, חלוד בריוח (ולא, יולדת) — ראה הערה 11 — להדגיש שזהו ענין בהאשה גופא (היפך הצער שהיו המים גורמים בהאשה): משיא, יולדת לבנים הריע בהולד.

(40) ולהעיר שבפשטות מראה המים ה' שחור מצד העפר המעורב בהם (וראה ירושלמי סוטה פ"ב ה"ב).

(41) כמובן בפשטות (וראה משנה סוטה כ, א. רמב"ם הל' סוטה פ"ג הט"ז) „פני מוריקות“ — ועפ"י יומתק הא דרש"י מביא ענין זה, ולא „כעורים יולדת נאים“ (ראה לעיל הערה 8). וראה לקמן הערה 56.

(*) אבל אפי' לרש"י לפרש (ע"ד מ"ש הרמב"ם הל' סוטה פ"ג הכ"ב) „מתחזקת... ואם ה' בה חולי יסור“ — כי בפסוק מפורש „ונזרעה זרע, היינו שהמדובר בענין השייך לזרע, הולדת בנים — ולכן הוזקק רש"י לפרש „יולדת לבנים“, ולא פ"י (כבתיכ"ע ורמב"ם) „פני מהירות“ (היפך „פני מוריקות“ — ראה הערה 41) — כי מהפסוק מוכרח שחורע בשייכות ללידה.

משא"כ די אנדערע ענינים וואָס חז"ל ברענגען — „נקבות יולדת זכרים קצרים יולדת ארוכים“ (ועד⁵⁴ „אחד יולדת שנים“, „יולדת לשתי שנים יולדת בכל שנה“) האָבן ניט אין זיך קיין תכו-נות, וועלכע האָבן עפעס אַ שייכות ודוגמא צו דער פעולה (ביי „שטית“) פון די מים המאריים.

ו. דער ענין — אַז דער „ונזרעה זרע“ איז ניט סתם אַ שחר, נאָר אַ תוצאה פון די „מים המאריים“ עצמם — איז אויך מתאים מיטן תוכן פנימי פון ענין הסוטה:

בתחלת הענין, אויפן פסוק „איש... כי תשטה אשתו וזגן חז"ל⁵⁵ „אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות“ ד.ה. „אז ענין הסוטה איז מרמז אויף דעם „רוח שטות“ וועלכער גיט די אפשריות און איז גורם אַז דער אדם זאל זיין אַן „עובר עבירה“. וואָס דאָס איז דער ענין פון קינוי וסתירה בעבודה רוחנית, אַז אַ איד באַהאַלט זיך (קערט זיך אַפ) פון דעם אויבערשטן⁵⁶ (דער איש פון כנסת ישראל) אע"פ אַז דער „איש“ האָט מקנא געווען און אַנגעזאָגט

(42) ה, יב.

(43) סוטה ג, א. — ובתנחומא פרשתנו (ה) „אין המנאפין כו', הובא בפרש"י עה"ת עה"פ. — ולהעיר שבתנחומא ופרש"י „שחכנסו“. וראה פרש"י עה"ת וישלח לב, ט.

(44) ראה גם לקריש ח"ב ע' 311 ואילך.

(45) ראה רש"י תשא (לב, כ). נתכוין לבדקם כסוּתות. ובמבד"כ פרשתנו (פיט, מד ואילך) דרש כל הפרשה על חטא העגל. ע"ש.

(*) ועד"ז הגירסא בסוטה שם (נכנסה) — בע"י, כמה כתי' ועוד (ראה מס' סוטה עט שינויי נוסחאות הנ"ל) וכ"ה בהמשך הגמ' שם (גם לנינו). אין אדם מקנא כו' אפי' נכנסה כו'.

איידער דער איד טוט תשובה איז דאָך האומר חטא ואשוב ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה⁵², מען טאָר ניט טאָן אַ חטא מיטן חשבון אַז צוליב דעם וועט מען האָבן דעם עילוי פון תשובה⁵³.

דוקא לאחרי ווי ס'איז פאַראַן די תשובה בפועל — דעמאָלט ווערט נת-גלה אַז די כוונה פון דעם איז געוועזן⁵⁴, אַז עס זאָל זיין (ניט נאָר דער „ונקתה“ ווי קודם החטא, נאָר) „ונזרעה זרע“, צו אויפּטאָן אַן עלי' נעלית יותר, ובריוח⁵⁵, ולבנים⁵⁶.

ו„ישראל עושין תשובה ומיד הן נגא-לין“⁵⁷ — אַז תמורת דעם צער ויסורים פון חבלי משיח ווערט ריוח, און אַנ-שטאַט דער „שחרות“ פון גלות („הוש-חרו פניהם של ישראל... כשולי קדי-רה“⁵⁸) ווערט „לבנים“, דער אור הגאוו-לה.

(52) משנה יומא פה, ב.

(53) וכן מצד הדוגנות — שלפני עשיית התשובה היה גקח"ט לגמרי והיפך רצונו ית', והפיכתם לזכיות הוא חידוש נמור. וראה בארוכה לקריש חכ"ז (ע' 111 ואילך) שלכן לא שייך לומר עליהם שהם בגדר „דבר שיש לו מתירין“ (ע"י התשובה). ע"ש. (54) ראה לקריש ח"ה ע' 65 ואילך ובהערות שם. לקריש ח"ח (ע' 395, 398). לקריש חכ"ז שם (ע' 109-110, 114-5).

(55) פעולת התשובה (מן המיצר קראתי) — ענני במרחב (תהלים קיח, ה).

(56) אם יהיו חטאיכם כשנים (ואדום שהוסיף גם לקה — שחור הוא (נדדה יט, א. ושי"ג)) כשלג יליבנו (ישע"א, יח).

— ומתאים להמבואר לעיל (הערה 39) ש„תלד בריוח“ הריע בהאשה (כי זהו העילוי שבהבע"ת עצמו, שעבודתו היא בריוח, מרחב), ויולדת לבנים הריע בהולד (וברוחניות) — מה שהחטאים מתלבנים ונהפכים לזכיות).

(57) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(58) מגילה יא, א. וראה שהשיר עה"פ (שה"ש א, ה) שחורה אני גו' ועוד.

(46) יתרו כ, ג.

(47) עומש"נ אם יסתר איש במסתרים (ירמ" ב, כד).

(48) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד (בשינוי לשון).

(49) וחי'א ד, א. תניא ספ"י.

(50) ע"ד לשון חז"ל (מנחות מד, א): מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר.

(51) יומא פה, ב.